

Katarzyna Chmurzyńska

*Instytut Ekonomiki Rolnictwa i Gospodarki Żywnościowej
– Państwowy Instytut Badawczy w Warszawie*

WPŁYW FUNDUSZY STRUKTURALNYCH NA POPRAWĘ JAKOŚCI W SEKTORZE ROLNO-SPOŻYWCZYM

IMPACT ASSESSMENT OF STRUCTURAL FUNDS ON IMPROVEMENT OF QUALITY IN AGRICULTURAL SECTOR AND FOOD INDUSTRY

Słowa kluczowe: fundusze strukturalne, fundusze unijne, jakość

Key words: structural funds, EU funds, quality

Synopsis. Artykuł zawiera próbę oceny wpływu wdrażanych od 2000 roku programów strukturalnych na poprawę szeroko pojętej jakości w gospodarstwach rolnych i przedsiębiorstwach przemysłu spożywczego. Analizie poddano wybrane działania programów, ich cele założone na początku wdrażania oraz to czy przyczyniły się do poprawy szeroko pojętej jakości.

Wstęp

Właściwe wykorzystanie funduszy unijnych może stanowić ważny instrument poprawy jakości produktów polskiego rolnictwa i przemysłu rolno-spożywczego oraz szerzenia wiedzy o niej wśród przedsiębiorców i rolników.

Polscy rolnicy i przedsiębiorcy przetwórstwa rolno-spożywczego od 2 lipca 2002 roku, czyli jeszcze przed wstąpieniem Polski do Unii Europejskiej, mogli otrzymać wsparcie ze środków programu SAPARD, pochodzących częściowo z budżetu unijnego, a częściowo z budżetu polskiego. W pierwszych trzech latach członkostwa mogli uzyskać pomoc ze środków Sektorowego Programu Operacyjnego „Restrukturyzacja i modernizacja rolnictwa oraz rozwój obszarów wiejskich 2004-2006”, a obecnie – z „Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich w latach 2007-2013”.

Celem tych programów jest m.in. modernizacja rolnictwa, przemysłu rolno-spożywczego i obszarów wiejskich w Polsce, mająca doprowadzić do poprawy konkurencyjności rolnictwa i przemysłu rolno-spożywczego oraz trwałego i zrównoważonego wielofunkcyjnego rozwoju obszarów wiejskich.

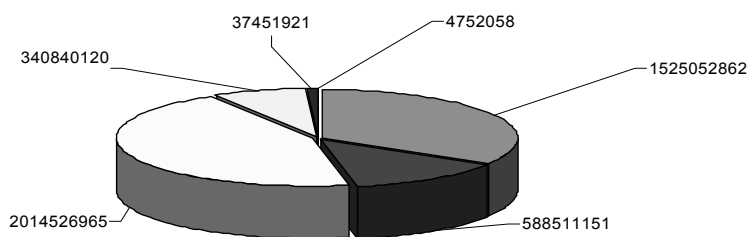
Program SAPARD wdrażany przed wstąpieniem Polski do Unii Europejskiej miał m.in. wspomóc dostosowanie polskich gospodarstw rolnych i zakładów przemysłu rolno-spożywczego czterech branż (mleczarskiej, mięsnej, owocowo-warzywnej i rybnej) do unijnych standardów sanitarnych weterynaryjnych, ochrony środowiska i właściwego traktowania zwierząt. Polscy przedsiębiorcy, produkujący niezgodnie ze standardami, nie mogliby eksportować na rynki innych krajów UE. Część z nich otrzymała zgodę na kontynuowanie procesu dostosowawczego w okresie członkostwa (wówczas mogli sprzedawać swoje produkty na rynku krajowym), a niektórzy musieli zlikwidować swe zakłady z dniem członkostwa [Gradziuk 2007].

Program SAPARD składał się z następujących działań: 1 „Poprawa przetwórstwa i marketingu artykułów rolnych i rybnych”, 2 „Inwestycje w gospodarstwach rolnych”, 3 „Rozwój i poprawa infrastruktury obszarów wiejskich”, 4 „Różnicowanie działalności gospodarczej na obszarach wiejskich”, 6 „Szkolenia zawodowe”, 7 „Pomoc techniczna” (Polska zrezygnowała z działania 5 „Programy rolnośrodowiskowe i zalesienia”). W ramach Programu SAPARD dysponowano kwotą ponad 4,5 mld zł.

Największy udział w środkach programu miało działanie rozwijające i poprawiające infrastrukturę obszarów wiejskich (44%), drugie z kolei było działanie wspierające przetwórców środków (34%) (rys. 1).

Celem działania 2 było przede wszystkim wprowadzenie standardów unijnych. W przedsiębiorstwach prowadzono kilka typów inwestycji (rys. 2), a celem jednego z nich była m.in. poprawa jakości. Na ten typ inwestycji przeznaczono ok. 20,5% środków działania.

Program SAPARD spełnił swoje zadanie, ponieważ wsparł procesy dostosowawcze przedsiębiorstw polskiego przemysłu rolno-spożywczego do wymagań unijnych. Prawie 90% inwestycji realizowanych ze środków tego działania polegało na dostosowaniu do wymogów sanitarnych i weterynaryjnych. Procesy dostosowawcze zdecydowanie wpływały na poprawę jakości produkcji.

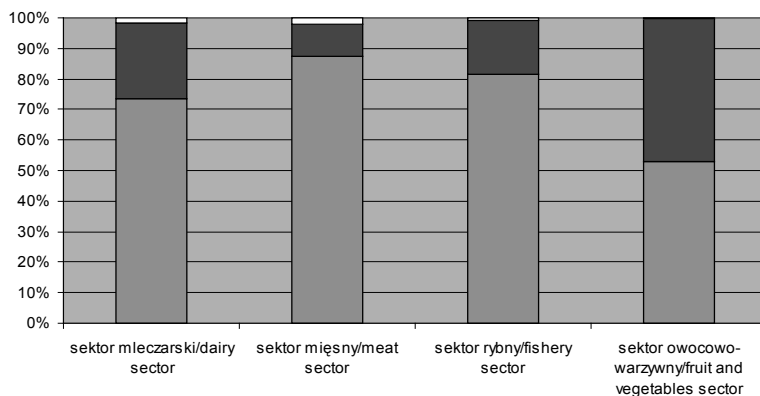
- Działanie 1. Poprawa przetwórstwa i marketingu artykułów rolnych (Measure 1. Improving the processing and marketing of agricultural and fishery products)
- Działanie 2. Inwestycje w gospodarstwach rolnych (Measure 2. Investments in agricultural holdings)
- Działanie 3. Rozwój i poprawa infrastruktury obszarów wiejskich (Measure 3. Developing and improving rural infrastructure)
- Działanie 4. Różnicowanie działalności gospodarczej na obszarach wiejskich (Measure 4. Diversifying economic activities in rural areas)
- Działanie 6. Szkolenia zawodowe (Measure 6. Trainings)
- Działanie 7. Pomoc techniczna (Measure 7. Technical assistance)

Rysunek 1. Podział środków Programu SAPARD pomiędzy poszczególne działania

Figure 1. Breakdown of SAPARD's financial resources by measures

Źródło: dane ARiMR

Source: ARMA data

- inwestycje ściśle związane z ograniczeniem negatywnego oddziaływania na środowisko (investments related to the reduction of negative environmental impacts)
- inwestycje mające na celu zwiększenie wartości dodanej, poprawę jakości, wprowadzenie nowych technologii i innowacji, redukcję kosztów (investments to increase the added value, improving quality, introducing new technologies and innovation reduce costs)
- inwestycje ściśle związane z dostosowaniem do wymogów sanitarnych i weterynaryjnych UE (investments linked to compliance with the requirements of EU sanitary and veterinary)

Rysunek 2. Podział działania 1 Programu SAPARD na sektory i cele

Figure 2. Improving the processing and marketing of agricultural products by sectors and objectives

Źródło: dane ARiMR

Source: ARMA data

W latach 2004-2006 modernizacja gospodarstw rolnych była współfinansowana ze środków programu SPO „Rolnictwo” z działań „Inwestycje w gospodarstwach rolnych” (2199 mln środków publicznych) oraz „Ułatwianie startu młodym rolnikom” (709 mln złotych), zaś przedsiębiorstwa przemysłu spożywczego z działania „Poprawa przetwórstwa i marketingu artykułów rolnych” (1971 mln zł). Te trzy działania stanowiły 60% budżetu Programu (tab. 1).

Działanie „Poprawa przetwórstwa i marketingu artykułów rolnych” było kontynuacją wsparcia SAPARDU. Jego celem nadal była m.in. pomoc przedsiębiorstwom przemysłu rolno-spożywczego dostosowującym się do standardów UE. Wspierane były również projekty zwiększające produkcję, na którą był popyt i wykorzystujące istniejące nisze rynkowe, wprowadzające nowe i racjonalizujące istniejące już rynki zbytu, poprawiające jakość produktów i struktury logistyczne, oraz wprowadzające nowe i modernizujące istniejące technologie produkcji. Z

Tabela 1. Podział środków SPO „Rolnictwo” pomiędzy priorytety
Table 1. Breakdown of SOP Agriculture financial resources by objective

Priorytet/Priorities	Kwota przeznaczona na priorytet [mln zł]/Amount allocated to priority [mln PLN]	Udział procentowy w środkach Programu [%]/Share on programme finance [%]
1. Wspieranie zmian i dostosowań w sektorze rolno-żywnościowym/Improving the competitiveness of the food economy	5121	75
2. Zrównoważony rozwój obszarów wiejskich/Sustainable rural development	1643	24
3. Pomoc techniczna/Other	96	1
Razem/Total	6861	100

Źródło/Source: SPOtkania miesięczne... 2009

Tabela 2. Inwestycje przedsiębiorstw współfinansowane ze środków działania „Poprawa przetwórstwa i marketingu artykułów rolnych”

Table 2. Investments in companies under “Improving the processing and marketing of agricultural products” by purpose

Cel główny/Objective	Liczba zrealizowanych projektów/Number of projects	Całkowite wydatki kwalifikowalne [zł]/Total eligible expenditure [PLN]	Całkowita kwota wydatkowanych środków publicznych [zł]/Total amount of public funds disbursed [PLN]
Prowadzenie produkcji zgodnie z przewidywanymi trendami rynkowymi/Keeping production in line with projected market trends	88	597 745 412	271 825 758
Rozwój nowych rynków zbytu dla produktów rolnych/Development of new markets for agricultural products	-	-	-
Poprawa lub zrationalizowanie kanałów marketingowych/To improve or rationalize marketing channels	23	36 167 896	18 059 521
Poprawa lub zrationalizowanie procedur w przetwórstwie/To improve or rationalize the procedures for processing	150	241 820 925	120 507 131
Poprawa prezentacji i przygotowania produktów/Improving the presentation and preparation of products	58	251 185 916	125 279 231
Lepsze wykorzystanie lub utylizacja produktów ubocznych lub odpadów/Better use or disposal of by-products or waste	-	-	-
Stosowanie nowych technologii/Application of new technologies	191	800 202 159	395 177 778
Sprzyjanie innowacyjnym inwestycjom/Fostering an innovative investment	-	-	-
Poprawa i kontrola jakości/Improvement and control of quality	257	778 424 708	385 847 801
Poprawa i kontrola warunków zdrowotnych/Improvement and control of health conditions	289	807 849 308	393 368 994
Ochrona środowiska/Environmental protection	54	129 613 418	64 524 698
Razem/Total	1 110	3 643 009 741	1 774 590 912

Źródło/Source: Załączniki do sprawozdań... 2009

danych tabeli 3 wynika, że poprawa i kontrola jakości była drugim najczęściej współfinansowanym ze środków działania celem, po poprawie i kontroli warunków zdrowotnych. Wydano na nią 23% środków przeznaczonych na wsparcie przedsiębiorców.

Środki działania „Inwestycje w gospodarstwach rolnych” mogły być przyznane na realizację projektów, które przyczyniały się do poprawy konkurencyjności gospodarstw rolnych dzięki: poprawie jakości produkcji, zwiększeniu jej skali i zmianie profilu, obniżeniu kosztów oraz spełnieniu wymagań w zakresie ochrony środowiska, higieny i warunków utrzymania zwierząt.

Do tych inwestycji należały zgodnie z rozporządzeniem MRiRW: budowa budynków inwentarskich i gospodarczych, ich modernizacja i przebudowa prowadząca do poprawy funkcjonalności, zakup i instalacja maszyn, urządzeń i narzędzi do produkcji rolniczej, przechowywanie, magazynowanie, przygotowanie produktów rolnych do sprzedaży, zakup gruntów rolnych (jeśli stanowił część inwestycji i był ściśle związany z jej celami), zakładanie plantacji wieloletnich lub sadów, wyposażanie pastwisk, zakup stada podstawowego zwierząt hodowlanych, budowę, zakup lub instalację urządzeń do nawadniania upraw, inwestycje służące ochronie środowiska, poprawie warunków dobrostanu zwierząt i podniesieniu standardów higienicznych produkcji rolnej. Z spośród przeszło 23 tysięcy zrealizowanych projektów, celem podstawowym zaledwie 923 była poprawa jakości produktów rolnych. Przeznaczono na nie zaledwie około 4% środków działania. Jednakże jest oczywiste, że często poprawa jakości była wynikiem realizacji innego celu podstawowego. Natomiast duży nacisk wciąż kładziono na dalsze dostosowywanie gospodarstw do standardów, które umożliwiają im funkcjonowanie na rynku unijnym.

W programie PROW 2007-2013 znajduje się szereg działań, które bezpośrednio, a także pośrednio mogą przyczynić się do podniesienia jakości produktów rolnictwa.

Działaniem, którego podstawowym celem są poprawa jakości produkcji i produktów rolnych przeznaczonych do spożycia, zwiększanie spożycia żywności wysokiej jakości oraz wsparcie rolników wytwarzających

Tabela 3. Inwestycje gospodarstw rolnych współfinansowane ze środków działania „Inwestycje w gospodarstwach rolnych”
Table 3. Investments under “Investments in agricultural holdings” by purpose

Cel główny/Objective		Liczba zrealizowanych projektów/ Number of projects	Całkowite wydatki kwalifikowalne [zł]/Total eligible expenditure [PLN]	Całkowita kwota wydatkowanych środków publicznych [zł]/Total amount of public funds disbursed [PLN]
Wzrost dochodu rolniczego/The increase in agricultural income		2 847	577 809 254	310 772 692
Redukcja kosztów produkcji/Reduction of production costs		2 199	443 420 231	236 087 576
Poprawa konkurencyjności/Improving competitiveness		3 421	691 902 515	372 026 177
Dostosowanie profilu produkcji gospodarstw do wymagań rynku/Adjusting of the production profile of farms to market requirements		1 027	166 354 097	87 952 949
Poprawa organizacji produkcji/Improving the organization of production		12 460	2 249 754 791	1 223 158 487
Poprawa jakości produktów rolnych/Improving the quality of agricultural products		923	140 843 792	73 252 534
Zwiększenie wartości dodanej/Increasing the value added		72	11 956 883	6 252 226
Poprawa standardów w zakresie/Improving standards:		981	162 838 238	88 164 998
w tym/ in this:	higieny w gospodarstwie/hygiene	598	85 828 435	46 781 714
	ochrona środowiska w gospodarstwie/protection of the environment	116	20 664 858	11 349 620
	warunków utrzymania zwierząt w gospodarstwie/animal welfare	259	55 445 936	29 496 128
Razem/Total		23 930	4 444 879 802	2 397 667 639

Źródło/Source: Załączniki do sprawozdań... 2009

żywność wysokiej jakości jest działanie 132 „Uczestnictwo rolników w systemach jakości żywności”. Ma ono przyczynić się do rozwoju produktów wysokiej jakości i o wysokiej wartości dodanej poprzez skłonienie rolników do uczestnictwa w systemach jakości, do których należą systemy: „Chronionych ograniczeń geograficznych”, „Chronionych nazw pochodzenia”, „Gwarantowanych tradycyjnych specjalności”, „Rolnictwa ekologicznego”, „Integrowanej produkcji” oraz „Jakości i Tradycji”. Gospodarstwa przystępujące do tych systemów muszą spełniać normy gwarantujące produkcję żywności wysokiej jakości i bezpiecznej dla konsumenta. Mimo zainteresowania rolników, o czym świadczą liczby złożonych wniosków i płatności działanie nie przynosi założonego efektu. Taką opinię podzielają eksperci, którzy wymieniają wiele przyczyn zewnętrznych osłabiających efekty. Podstawową przyczyną jest niewielka rozpoznawalność produktów uczestniczących w systemach jakości żywności przez konsumentów. Pomimo rosnącego zainteresowania produkty regionalne i tradycyjne nie są jeszcze dostatecznie znane i rozpoznawane. Brak jeszcze dostatecznej wiedzy o wspólnotowych i krajowych systemach wytwarzania produktów wysokiej jakości, a przede wszystkim o gwarancjach jakie stwarzają konsumentom i korzyściach dla producentów. W rezultacie utrzymuje się niski popyt i niska podaż tych produktów.

Ponadto, eksperci zwracają uwagę, że środki przeznaczone na działanie 132 są niewspółmiernie wysokie w stosunku do efektów. Wynika to z rozdrobnienia środków pomiędzy wielu beneficjentów w ciągu 5 lat. Wysokość wsparcia jest niezbyt wielka (3200 zł przy udziale w systemie „Gwarantowanych, Tradycyjnych Specjalności” oraz „Chronionych Nazw Pochodzenia i Chronionych Oznaczeń Geograficznych”, 996 zł – w systemie „Produkcji Ekologicznej”, 2750 zł – w systemie „Integrowanej Produkcji”, 1470 zł – w systemie „Jakość Tradycja”). Wymienione kwoty to roczna pomoc dla uczestników programów przeznaczona na pokrycie (1) kosztów kontroli, po których przeprowadzeniu wydaje się certyfikat o zgodności produkcji z wymaganiami systemu, (2) składek na rzecz grupy producentów, (3) zakupu specjalistycznych publikacji na temat prowadzenia produkcji integrowanej oraz zakupu pułapek feromonowych i lepowych (system „Integrowanej Produkcji”). Nie stanowią one zachęty do udziału w systemach jakości i nie są znaczącym zastrzykiem finansowym dla beneficjenta. Nie ma też wpływu na poprawę jakości wytwarzanych produktów ani na zwiększenie produkcji i udziału w rynku. Jednocześnie kwota przeznaczona na to działanie jest duża (60 mln euro – co stanowi 0,44% limitu środków całego programu i 1,06% środków osi I. Dla porównania, tylko 8,5% środków programu przeznaczono na działanie 123, wspierające inwestycje w przemyśle i handlu rolno-spożywczym.

Rozważając poprawę jakości produktów rolnych trzeba zwrócić uwagę na płatności rolnośrodowiskowe. Szczególnie istotne dla podnoszenia jakości produktów rolnych jest wspieranie rolnictwa ekologicznego (pakiet 2), którego celem jest upowszechnianie zrównoważonego systemu gospodarowania. Dostęp do tego instrumentu obwarowany jest wieloma wymaganiami, które musi spełnić otrzymujący wsparcie. Dbałość o środowisko naturalne i sposób produkcji nieingerujący w naturę przyczynia się do wytwarzania produktów rolnictwa o wysokiej jakości.

Wiele działań Programu, poprzez poprawę warunków produkcji, przechowalnictwa i transportu pośrednio, przyczynia się do podnoszenia jakości produktów rolnych. Należą do nich: „Ułatwianie startu młodemu rolnikowi” (działanie 112), „Modernizacja gospodarstw rolnych” (działanie 121), „Zwiększanie wartości dodanej podstawowej produkcji rolnej i leśnej” (działanie 123). Wszystkie te działania są kontynuacją wsparcia inwestycji gospodarstw rolnych oraz przedsiębiorstw przetwórczych i handlowych, które zainicjował program SAPARD, a które następnie było prowadzone ze środków SPO „Rolnictwo”.

Działanie „Ułatwianie startu młodemu rolnikowi” polega na wspieraniu działalności rolniczej osób rozpoczynających samodzielne prowadzenie gospodarstwa poprzez wypłatę jednorazowej premii przeznaczonej na konkretny cel scharakteryzowany podany w biznesplanie. Jak wynika z badań ankietowych przeprowadzonych wśród beneficjentów tego działania, pomoc wykorzystywana jest głównie na inwestycje w gospodarstwach rolnych. W strukturze inwestycji najwięcej, bo aż 69% stanowią zakupy maszyn i urządzeń, zaś budowa, remont, modernizacja budynków – 13%.

Podstawowym celem działania „Modernizacja gospodarstw rolnych” jest zwiększenie efektywności gospodarowania poprzez lepsze wykorzystanie czynników produkcji, w tym wprowadzenie nowych technologii produkcji, poprawę jej jakości, różnicowanie działalności rolniczej, a także zharmonizowanie warunków produkcji rolnej z wymogami ochrony środowiska naturalnego, przepisami sanitarnymi i weterynaryjnymi oraz regulującymi właściwe traktowanie zwierząt gospodarskich. Najwięcej inwestycji polegało na zakupie wyposażenia i sprzętu ruchomego – przeszło 94%, zaś budowa i remont połączony z modernizacją, to tylko 2% realizowanych projektów. Według badań ankietowych otrzymane środki przeznaczano przede wszystkim na poprawę jakości produkcji lub jej bezpieczeństwa.

Środki przeznaczone dla przedsiębiorców mają przyczynić się do poprawy konkurencyjności, w wyniku poprawy jakości wytwarzanych produktów, wprowadzenia do produkcji nowych produktów, zastosowania nowych procesów produkcyjnych i technologii produkcji – jak również dzięki poprawie warunków produkcji. Cele te osiąga się dzięki inwestycjom polegającym na:

Tabela 4. Schemat finansowy programu PROW 2007-2013 w podziale na osie i działania
Table 4. Breakdown of PROW 2007-2013 financial resources by measures

Działanie/oś/Measure/axis	Wydatki publiczne/ Public expenditure [mln EUR]	Wydatki prywatne/ Private expenditure [mln EUR]	Koszt całkowity/ Total costs [mln EUR]
Szkolenia zawodowe dla osób zatrudnionych w rolnictwie i leśnictwie/ Vocational training for persons employed in agriculture and forestry	40	0	40
Ułatwianie startu młodym rolnikom/Setting up of young farmers	420	0	420
Renty strukturalne/Structural pensions	2 549	0	2 549
Korzystanie z usług doradczych przez rolników i posiadaczy lasów/Use of advisory services by farmers and forest owners	118	29	147
Modernizacja gospodarstw rolnych/Modernization of agricultural holdings	1 849	2 773	4 622
Zwiększanie wartości dodanej podstawowej produkcji rolnej i leśnej/ Adding value to agricultural and forestry production	932	2 796	3 728
Poprawianie i rozwijanie infrastruktury związanej z rozwojem dostosowaniem rolnictwa i leśnictwa/Improving and developing infrastructure related to the development of agriculture and forestry	637	0	637
Przywracanie potencjału produkcji rolnej zniszczonego w wyniku klęsk żywiołowych oraz wprowadzenie odpowiednich działań zapobiegawczych/Restoring agricultural production potential damaged by natural disasters and introducing appropriate prevention actions	100	11	111
Uczestnictwo rolników w systemach jakości żywności/Participation of farmers in food quality schemes	80	0	80
Działania informacyjne i promocyjne/Information and promotion activities	30	13	43
Zobowiązania z okresu 2004-2006 na „Wspieranie gospodarstw niskotowarowych”/Commitments from the period 2004-2006	590	0	590
Grupy producentów rolnych/Producer groups	140	0	140
Wspieranie gospodarowania na obszarach górskich i o niekorzystnych warunkach gospodarowania (ONW)/LEA	2 448	0	2 448
Program rolnośrodowiskowe/Agri-environmental program	2 314	0	2 314
Zalesianie gruntów rolnych oraz zalesianie gruntów innych niż rolne/ Afforestation of agricultural land and afforestation of non agricultural	513	0	513
Odtwarzanie potencjału produkcji leśnej zniszczonego przez katastrofy i wprowadzanie instrumentów zapobiegawczych/Restoring forestry production potential damaged by natural catastrophes and introducing prevention instruments	100	0	100
Różnicowanie w kierunku działalności nierolniczej/Diversification into non-agricultural activities	346	345	691
Tworzenie i rozwój mikroprzedsiębiorstw/Creation and development of micro-enterprises	1 024	1 023	2 047
Podstawowe usługi dla gospodarki i ludności wiejskiej/Basic services for the economy and rural population	1 541	0	1 541
Odnowa i rozwój wsi/Village renewal and development	589	0	589
Wdrażanie lokalnych strategii rozwoju/Implementing local development strategies	620	403	1 023
Wdrażanie projektów współpracy/Implementing cooperation projects	15	0	15
Funkcjonowanie lokalnej grupy działania, nabywanie umiejętności i aktywizacja/Running the local action group, acquiring skills and activation	152	0	152
Razem/Total	17 160	7 395	24 546

Zródło/Source: PROW 2007-2013

- zakupie lub instalacji maszyn lub urządzeń do magazynowania albo przygotowania produktów rolnych do przetworzenia (8% środków działania),
  - zakupie lub instalacji maszyn albo urządzeń do przetwarzania produktów rolnych (18%),
  - zakupie lub instalacji maszyn albo urządzeń do magazynowania produktów lub półproduktów oraz ich przygotowania do sprzedaży (11%),
  - zakupie lub instalacji aparatury pomiarowej, kontrolnej oraz sprzętu do sterowania procesem produkcji i magazynowania (6%),
  - zakupie lub instalacji oprogramowania służącego do zarządzania przedsiębiorstwem albo sterowania procesem produkcji lub magazynowania (2%),
  - zakupie środków transportu niezbędnych dla sprawnego przebiegu procesu technologicznego lub magazynowania (7%),
  - zakupie silosów, cystern, chłodzi i izoterm, przeznaczonych do przewozu produktów rolnych (10%).
- Koszty zakupu maszyn, innych urządzeń i środków transportu stanowiły łącznie 62% wydanych środków. Budowa, rozbudowa i modernizacja wszelkiego rodzaju budynków i budowli wykorzystywanych do produkcji, magazynowania, handlu hurtowego lub kontroli laboratoryjnej produktów rolnych, budynków infrastruktury technicznej związanej z użytkowaniem obiektów podstawowych, budynków związanych z ochroną środowiska, pomieszczeń higieniczno-sanitarnych stanowiły 6% inwestycji dokonywanych przez przedsiębiorstwa uczestniczące w Programie.

Inwestycje przedsiębiorstw branży rolno-spożywczej poprawiają nie tylko warunki produkcji i modernizują procesy technologiczne, ale również przyczyniają się do poprawy jakości wytwarzanych produktów.

Podsumowanie

Zakupy nowoczesnych maszyn i urządzeń, a także inwestycje poprawiające standard zabudowań gospodarskich są niezbędne, by spełnić normy wymagane obecnie przy prowadzeniu produkcji rolniczej i przetwórstwie surowców rolniczych (których brak stanowiłby barierę do prowadzenia działalności) i przyczyniają się do poprawy warunków produkcji i udoskonalenia procesów technologicznych a w efekcie do poprawy jakości wytwarzanych produktów przez rolników i przemysł rolno-spożywczy.

W momencie akcesji Polski do Unii Europejskiej jednym z poważnych problemów polskiego rolnictwa i przemysłu rolno-spożywczego było niedoinwestowanie i niski poziom zaplecza technologicznego produkcji rolnej. Stąd wynikało duże zainteresowanie działaniami, które mogły przyczynić się do poprawy istniejącego stanu. Większość przeprowadzanych inwestycji miała zatem charakter zasobowy. Mimo to trudno spodziewać się, by środki nawet trzech programów pomocowych (SAPARD, SPO „Restrukturyzacja i modernizacja rolnictwa oraz rozwój obszarów wiejskich 2004-2006”, PROW 2007-2013) zdecydowanie wpłynęły na poprawę sytuacji gospodarstw rolnych i przetwórców rolno-spożywczych w Polsce. Jednak poprawiło się wyposażenie techniczne gospodarki żywnościowej, a także wzrosła świadomość rolników i przetwórców. Ponadto, wszelkie wspierane przez omawiane programy zmiany powodujące poprawę warunków pracy, unowocześnienie parku maszynowego, usprawnienie procesów produkcyjnych, innowacyjność i wprowadzanie nowych technik i technologii, pośrednio przyczyniają się do podniesienia jakości produktów rolnictwa i przetwórstwa rolno-spożywczego.

Literatura

- Bulkowska M., Chmurzyńska K.** 2007: Wyniki realizacji PROW i SPO „Rolnictwo” w latach 2004-2006. IERiGŻ-PIB, Warszawa.
- Gradziuk K.** 2007: Realizacja programu SAPARD w Polsce – różnicowanie regionalne. IERiGŻ-PIB, Warszawa. Raport: Analiza wyników realizacji poszczególnych działań Programu SAPARD w świetle celów Programu oraz wpływ zmian społeczno-ekonomicznych na realizację Programu w latach 2002-2006. 2007: MRiRW, Warszawa.
- Raport: Ocena Średniookresowa Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013. 2010: MRiRW, Warszawa.
- SPOtkania miesięczne Sektorowy Program Operacyjny „Restrukturyzacja i modernizacja sektora żywnościowego oraz rozwój obszarów wiejskich 2004-2006” – Informacje o stanie realizacji programu. 2009: MRiRW, Warszawa
- Załączniki do uchwały nr 44 Komitetu Monitorującego Sektorowy Program Operacyjny „Restrukturyzacja i modernizacja sektora żywnościowego oraz rozwój obszarów wiejskich” z dnia 29 września 2009 roku, stan z I połowy 2009 r.

Summary

The article is an attempt of impact assessment of funds that were implemented in Poland since year 2000 on the improvement of quality in agricultural holdings and food industry companies. Selected measures have been analyzed: their objectives established at the beginning of implementation and whether it contributed to the improvement of quality in agri-food sector.

Adres do korespondencji:

mgr inż. Chmurzyńska Katarzyna
Instytut Ekonomiki Rolnictwa i Gospodarki Żywnościowej – Państwowy Instytut Badawczy
ul. Świętokrzyska 20, 00-002 Warszawa, tel. (22) 505 47 05, e-mail: chmurzynska@ierigz.waw.pl